

Dobrodošli v peklu

VERONIKA ZAKONJŠEK

Pretresljiv dokumentarec novinarja in režiserja Davida Franceja **Dobrodošli v Čečeniji** (Welcome to Chechnya, 2020), ki je na preteklem, spletnem festivalu LGBT filma prejel nagrado občinstva, pred nami razgrne eno hujših humanitarnih kriz sodobnega časa, ki avtonomno rusko republiko na severu Kavkaza, na čelu katere predseduje goreči islamist, vojni entuziast in Putinov zaveznik Razman Kadirov, spreminja v pravi peklo LGBTQ+ skupnosti. Gre za državo, kjer se je sovražna gonja proti družbeni manjšini zarezala že tako globoko, da institucionalizirano represijo in morijo istospolno usmerjenih začenjajo prevzemati kar družine same; v veri, da jih bo prelivanje krvi lastnih otrok, bratov in sester opralo te nezaslišane sramote, ki jo prinaša asociacija s »kulturno nečistimi« in »nečloveškimi«, družbeno nesprejemljivimi. Gre za manjšino, katere obstoj v svoji državi Kadirov predrzo zanika, a obenem tiho in nasilno briše vsakršne sledi njihove eksistence. »Ni trupla, ni preiskave,« v nekem prizoru izjavi eden izmed ruskih aktivistov, ki preganjani populaciji pomaga pri čezmejnih pobegih na varne lokacije. Dobrodošli torej v Čečeniji: državi, kjer te kot istospolno usmerjeno osebo čakata bodisi zagotovljena smrt ali zapleten in nevaren pobeg v življenje begunca.

Dokumentarec s svojo mešanico intervjujev in terenskih posnetkov, ki so zaradi občutljivosti in nevarnosti situacij pogosto ujeti kar z mobilnimi telefoni in skritimi GoPro kamerami, pred nami izrisuje aktivistični triler, poln anksioznih trenutkov nejevere in brezupa ob situaciji države, ki je svoje homofobno sovraštvo indoktrinirala v domala vse pore družbenega (in družinskega) življenja. Tako smo priča situacijam, kjer stric za svoj molk o spolni usmerjenosti nečakinje od nje izsiljuje spolne usluge; posnetkom cestne varnostne kamere, kjer družinski člani s kamnom ubijejo lezbično hčer; telefonske posnetke, kjer gruča homofobnih moških agresivno napade dva moška partnerja; ter pričevanju enega redkih moških, ki je uspel preživeti organizirano mučenje gejevske populacije s strani čečenske vlade. Njegovo prvoosebno pripovedovanje, ki ga spremljamo med sodelovanjem z neustrašno in iznajdljivo mrežo aktivistov, pa se navsezadnje vzpostavi kot glavna

nit filma, ki nas skozi težavno pot pridobivanja azila za njegovo družino zapelje v samo jedro temne in nemočne realnosti begunstva.

A *Dobrodošli v Čečeniji* ni izjemen zgolj v svoji aktivistično-preiskovalni naravi, ki gledalce ozavešča o doslej spregledani realnosti brutalnega kršenja človekovih pravic. Film namreč ponuja tudi inventivno tehnološko plat: zaradi varovanja delikatnih osebnih podatkov se v veliki meri naslanja na *deepfake* tehnologijo, ki s prefinjeno vizualno manipulacijo spreminja obraze protagonistov ter jim za dodatno plast varnosti sinhronizira tudi glas. Gre za premeteno prevaro, ki jo zaznamo le redko, ko se ob profilnih posnetkih obrazov pojavi rahlo zamegljen sij, film pa se tako uspe izogniti neosebni pristopom, ki anonimne priče potiskajo v temo ali jim digitalno zabrišejo obraz. Njihovi obrazi, čeravno sposojeni, so tako ves čas z nami, France pa kljub zamaskiranim identitetam in psevdonomom iz njih uspe povleči posrečene osebne specifikke – in te jih počasi izoblikujejo v večplastne in pogumne osebe, ki jih definira veliko več kot zgolj njihova spolna orientacija.

A ko eden izmed protagonistov ob javni izpostavitvi in vloženi tožbi proti čečenski vladi sname svojo digitalno masko ter se razgali s pravim obrazom in imenom, še zdaleč ne gre za katarzični zaključek: kvečjemu za začetni sunek boja proti avtoritarni, represivni in koruptivni vladi, ki šele prihaja. Kot neoporečni junaki, ki se trmasto postavljajo nasproti čečenskemu »družbenemu čiščenju« in ob najmanjši napaki kaj hitro tudi sami pristanejo v vlogi preganjane žrtve, pa se ne nazadnje vzpostavljajo tudi aktivisti, ki v nemogočih pogojih rešujejo življenja, skrbijo za varne hiše ter ljudi, pogosto ogrožene od lastnih družinskih članov, premeteno tihotapijo čez meje – v tiste redke države, ki prepoznajo urgentnost situacije in preko »mavrične železnice« sprejmejo nove azilante. ■